

დისტანციური სწავლების დანერგვის სოციო-კულტურული ასპექტები

ჯოხაძე ხათუნა

ბუგეულის საჯარო სკოლა

DOI: <https://doi.org/10.52340/idw.2023.106>

აბსტრაქტი. 2020 წლის გაზაფხულზე, COVID-19 – გლობალური პანდემიის შედეგად სკოლების დახურვამ მილიარდი მოსწავლე დატოვა სკოლის მიღმა. მასწავლებლები გადავიდნენ გადაუდებელ დისტანციურ სწავლებაზე. ქვეყნები და ოჯახები მძიმე ეკონომიკურ კრიზისში აღმოჩნდნენ, რამაც კიდევ უფრო გააღრმავა უთანასწორობა განათლების მიღების შესაძლებლობებში. აღნიშნული გამოწვევების დაძლევის მიზნით, მთავრობებმა დაიწყეს სასწავლო დანაკარგების შეჯამება რემედიალური ინიციატივების განხორციელებისათვის, რაც რიგი მკვლევარებისა და ორგანიზაციების მიერ სკოლების დახურვის ეფექტის შემცირების უალტერნატივო გზად მიიჩნევა. გლობალური პანდემიის შედეგები საქართველოს განათლების სისტემაზეც აისახა და 2020 წლის მარტს სასწავლო პროცესი შეწყდა, ხოლო მოგვიანებით დისტანციურ რეჟიმში გაგრძელდა. თუმცა, მოსალოდნელი სასწავლო დანაკარგების მონიტორინგი და კვლევა ახალი სასწავლო წლისთვის არ განხორციელებულა, შესაბამისად, სკოლების დახურვის პირველი ტალღის შემდგომ სისტემამ მუშაობა რემედიაციის სტრატეგიის გარეშე დაიწყო. გადაუდებელი დისტანციური სწავლება (ERT), რომელიც არის სწავლების დროებითი გადასვლა ალტერნატიულ მიწოდების რეჟიმზე. კრიზისის ფონზე მასწავლებლები ცდილობდნენ გამკლავებოდნენ მოცემულობას, რომელსაც არასოდეს ელოდნენ, ყველაფერი კეთებოდა ადმინისტრაციის მითითებით. მოცემულობამ გამოიწვია პროფესიონალიზმისა და ეფექტურობის დაქვეითება. განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრომ უმოკლეს დროში შეძლო სასწავლო პროცესის დისტანციურ ფორმატში აღდგენა, თუმცა მოსწავლეთა უნივერსალური და ინკლუზიური ჩართულობის უზრუნველყოფასთან მიმართებით სახელმწიფოს მიერ გაწეული ძალისხმევა არაეფექტური აღმოჩნდა ყველაზე მოწყვლადი და მაღალი რისკის ჯგუფის მოსწავლეებისათვის, განსაკუთრებით ციფრული უთანასწორობის შემცირების კონტექსტში.

ჩვენი კვლევის მიზანია ემპირიულ მასალებზე დაყრდნობით განვიხილოთ რა გამოცდილებით შეხვდნენ საშუალო სკოლის მასწავლებლები ERT-ის COVID-19 პანდემიის დროს.

საკვანძო სიტყვები: დისტანციური სწავლება, გლობალური პანდემია, საშუალო სკოლა, პედაგოგები, მოსწავლეები, თვითეფექტურობა.

შესავალი

21-ე საუკუნე მოიაზრება, როგორც ციფრული სამყაროს ეპოქა, ამიტომაც გასაკვირი არ არის, რომ ამ წლებში საფუძველი ჩაეყარა დისტანციური სწავლების მოდელს. დისტანციური სწავლება არის სწავლების ისეთი ფორმა, რომელიც საშუალებას აძლევს მოსწავლესა და ხელმძღვანელს სწავლა-სწავლება გადაიტანონ „ციფრულ“ ან „არაციფრულ“

„პლატფორმებზე“. იგი შეიძლება იყოს როგორც სინქრონული, ასევე ასინქრონულიც და შერეული ტიპის მოდელის მქონე. მისი არჩევა დამოკიდებულია მოსწავლისა და მასწავლებლის სურვილებიდან და შესაძლებლობიდან გამომდინარე. დისტანციური სწავლების დადებით მხარედ ითვლება ამ სწავლების მოქნილობა, მისი მიღება შესაძლებელია სასურველ დროსა და ადგილას, ამ სწავლებით ასევე შესაძლებელია დროისა და ტრანსპორტირების ხარჯების შემცირება. საქართველოს მაგალითზე დაყრდნობით, რომ განვიხილოთ 2016 წლის 16 დეკემბერს საქართველოს კანონში ზოგადი განათლების შესახებ შევიდა ცვლილება და დაემატა მუხლი დისტანციური სწავლების შესახებ. საქართველოს კანონი ზოგადი განათლების შესახებ, (04.05.2005 წ., საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე N 20, მუხლი 6.1) მიუხედავად იმისა, რომ მსოფლიოს ბევრ ქვეყანას დისტანციური სწავლების ათეულობით წლის გამოცდილება აქვს, საქართველო ამ კუთხით მეტწილად ვერ განვითარდა. ეს კი გამოიწვია იმან, რომ დისტანციურ სწავლებასთან დაკავშირებით, საზოგადოებას ჰქონდა დიდი უნდობლობა. მოსახლეობა ფიქრობდა, რომ დისტანციურად მიღებული განათლება იყო ნაკლებად ეფექტური; შესაბამისად, არც სტუდენტებისა და არც მოსწავლეების მხრიდან არ ყოფილა მოთხოვნა მსგავსი სერვისის მიწოდებაზე. 2020 წლის დასაწყისში არა მხოლოდ საქართველოში, არამედ ლოკალიზებულად მოხდა (ბაქრადე, 2020). ფიზიკური დისტანციის დაცვის გამო საგანმანათლებლო დაწესებულებების წარმომადგენლები იძულებულები გახდნენ მოსწავლეებისა და სტუდენტების განათლებისა და მათი განვითარების ხარისხის შესანარჩუნებლად ისინი ფიზიკური სივრციდან ციფრულ სამყაროში გადაენაცვლებინათ. მიუხედავად იმისა, რომ ციფრული სამყარო უზარმაზარ შესაძლებლობას აძლევს მოსწავლეებს განვითარებისათვის, იგივე დოზით უზარმაზარ შესაძლებლობას აძლევს მოსწავლეებს განვითარებისათვის, იგივე დოზით შეიძლება იყოს რისკის შემცველიც. არამედ მთელი მსოფლიო დადგა დისტანციური სწავლების საჭიროების წინაშე. პანდემიასთან ბრძოლის პარალელურად, ხარისხიანი განათლების მიღება ერთ-ერთი რთული გამოწვევა აღმოჩნდა საქართველოსთვის. „საკოორდინაციო საბჭოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების თანახმად, საქართველოც შეუერთდა მსოფლიოს და სწავლება დისტანციურ რეჟიმში განაგრძო. განათლების სისტემა აღმოჩნდა დილემის წინაშე; 2020 წელი ან აკადემიურ წლად უნდა გამოცხადებულიყო ან კიდევ სიახლე უნდა დაწერგილიყო საკმაოდ მოკლე დროში განათლების სიტემაში, დისტანციური სწავლების სახით“. (ჯანაშია,2021).

მსჯელობა

სასწავლო დროის დანაკარგის თვალსაზრისით, თითქმის ხუთიორჯერ შემცირდა ცალკეული საგნების შემთხვევაში. კიდევ უფრო მოიკლო საკონტაქტო საათების რაოდენობამ სწავლა-სწავლების პროცესში, რამაც ხელი შეუწყო საგნობრივი და გამჭოლი კომპეტენციების კუთხით სასწავლო პროცესში მოსწავლეთა ჩამორჩენის გაღრმავებას. ამასთან, ონლაინ სწავლების დროს ხშირი იყო ტრადიციული სასწავლო პროცესის ონლაინ სივრცეში უცვლელად გადმოტანის შემთხვევები, რაც საკონტაქტო საათების შემცირებასთან ერთად ნეგატიურად აისახა მოსწავლეების დისციპლინაზე, მოტივაციაზე და დამოუკიდებლად სწავლის უნარებზე. აღსანიშნავია, რომ მოსწავლეები და მასწავლებლები ამ სწავლების მსვლელობისას წააწყდნენ რიგ პრობლემებს, კერძოდ, მათ არ ჰქონდათ ინტერნეტი და შესაბამისი ტექნიკა, რომლითაც შეძლებდნენ სწავლა-სწავლების განხორციელებას. დისტანციური სწავლება (E-learning) არის სწავლების ფორმა შექმნილი სპეციალურად მოსწავლეებისთვის, ან მოსწავლეთა ჯგუფისთვის, რომლებიც ტრადიციულ აუდიტორიაში ან კლასში ფიზიკურად არ იმყოფებიან. ეს არის პროცესი,

რომელიც ხელმისაწვდომს ხდის სწავლა-სწავლებას, როდესაც ინფორმაციის წყარო და მიმღები ერთმანეთისგან დროით, სივრცით ან ორივე შემთხვევაში დაშორებულნი არიან (Heng 2021).

საინტერესოა, რომ საქართველოს დისტანციური სწავლების კუთხით აქვს მცირე გამოცდილება და ეს გამოცდილება დაეხმარა განათლების სისტემას იმაში, რომ სწავლის პროცესი გაგრძელდა და სემესტრმა მთლიანობაში წარმატებით ჩაიარა. ზოგადად, დისტანციური სწავლის ისტორიას არც თუ ისე დიდი ხნის წინ ჩაეყარა საფუძველი. ტერმინი „ონლაინ სწავლება“ პირველად 1999 წელს წარმოიშვა. თუმცა მიუთითებენ ფაქტებზე, რომ ონლაინ სწავლება მე-19 საუკუნეში უკვე არსებობდა, კერძოდ, ცნობილია, რომ სანამ ინტერნეტი შეიქმნებოდა, ისააკ პიტმენი 1840 წელს, მოსწავლეების განათლების პროცესს ფოსტის მეშვეობით წარმართავდა. მე-20 საუკუნეში, როცა კომპიუტერული ტექნოლოგიები დაიხვეწა, ონლაინ სწავლებას კიდევ უფრო მასშტაბური ხასიათი მიეცა. „არსებობენ ადამიანები, რომელთაც სურვილი აქვთ საკუთარი ცოდნის გაღრმავების, მაგრამ ამას ვერ ახერხებენ დროის, გეოგრაფიული ადგილმდებარეობის, ან შესაძლებლობებიდან გამომდინარე. ამ ყველაფრის გათვალისწინებით, საუკეთესო გზა დისტანციური სწავლებაა“ (Carlsen, Holmberg, Neghina, 2019).

დისტანციური სწავლებისთვის განათლების მეცნიერების კულტურის და სპორტის სამინისტრომ საჯარო სკოლებს შესთავაზა Microsoft office 365-ის პროგრამა Teams-ი. ამ პროგრამისთვის სამინისტრომ 600 000-ზე მეტი მოსწავლე და 55 000-მდე მასწავლებლის პროფილი გაააქტიურა და სამინისტროს მხარდაჭერით შესაძლებლობა ჰქონდათ, რომ სრულყოფილად ესარგებლათ შეთავაზებული ონლაინ ინსტრუმენტებით. აღსანიშნავია, რომ ეს პლატფორმა, განათლების მართვის საინფორმაციო სისტემამ პანდემიის დროს უმოკლეს ვადებში გააქართულა. თუმცა ზოგადად სკოლები იყენებდნენ სხვა ალტერნატიულ საკომუნიკაციო საშუალებებსაც, როგორებიცაა: Zoom, Feedc, Skype, ასევე, სოციალურ ქსელებს: Facebook, Messenger, WhatsApp და სხვ (Carlsen, Holmberg, Neghina, 2019).

დისტანციურმა სწავლებამ გამოააშკარავა, რომ ძალიან მნიშვნელოვანია მშობელთა ჩართულობა, განსაკუთრებით დაწყებით საფეხურზე, სადაც მშობლის დახმარების გარეშე შეუძლებელია სწავლების ამ ფორმის გახორციელება. მშობლებმა დიდი წვლილი შეიტანეს იმაში, რომ ონლაინ სწავლა-სწავლება გამართული ყოფილიყო. მათი დახმარებით მოსწავლეებმა მიიღეს ონლაინ სწავლებაში მონაწილეობა. აღსანიშნავია, რომ მშობელთა ნაწილს არ ჰქონდა უწყვეტი ინტერნეტი თავიანთი შვილების სწავლის პროცესში ჩასართავად, ისინი მასწავლებლებთან დასაკავშირებლად შეძლებისდაგვარად იყენებდნენ სხვადასხვა საკომუნიკაციო საშუალებებს. ონლაინ სწავლების სოციო-კულტურული კონტექსტი განისაზღვრება სწორედ იმ სიტუაციური გარემოებით - ფაქტებით, რაც ეხება საზოგადოებას, რომელიც მზად იყო ეცხოვრათ იმავე წესების მიხედვით, რაც პანდემიას ახლდა. საგანმანათლებლო დაწესებულება, სადაც ბავშვი სწავლობს, არის ფუნდამენტური სოციოკულტურული კონტექსტი. სწორედ ამ დროს სწავლობს მოსწავლე მორალურ - ეთიკურ ფასეულობებს და საზოგადოების ნორმების პატივისცემას. ფსიქოლოგ ლევ ვიგოტსკის მიაჩნდა, რომ სოციალური კომუნიკაცია მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ბავშვის განვითარებაში. მისი შეხედულებით. ბავშვების აზროვნება ვითარდება სხვა ადამიანებთან კომუნიკაციის შედეგად. უფრო მცოდნე და გამოცდილ ადამიანებთან კომუნიკაციის დროს ისინი იძენენ ისეთ ცოდნას, რომლის შეძენასაც დამოუკიდებლად ვერ შეძლებდნენ (ვიგოტსკი, 1926/27). თავისთავად, დისტანციურ პლატფორმაზე გადასვლა აშორებდა მასწავლებლებს მოსწავლეებისგან და ამავდროულად აძლიერებდა მასწავლებლებთან

გრძნობებს. ბავშვებისგან იზოლაციით მათ აკლდათ პირადი ურთიერთობა. თუმცა მსოფლიო პანდემიამ კიდევ უფრო აქტუალური გახადა სწავლების ეს ფორმა, შესაბამისად დიდ განსჯის საგანია დისტანციური სწავლების დადებითი და უარყოფითი მხარეები. იმისათვის, რომ კარგად გავაანალიზოთ სუსტი და ძლიერი მხარეები, კარგად უნდა დავინახოთ იგი სკოლისა და სტუდენტების დისტანციურ სასწავლო პროცესებს შორის. სკოლის შემთხვევაში როცა მოსწავლე სწავლის დაწყებით საფეხურზეა, მისი ასაკიდან გამომდინარე დისტანციურად სწავლა შედეგის მომტანი ვერ იქნება, რადგან მითსვის სკოლა უცხო გარემოა, რომლის გაცნობაც უწევს ვირტუალურ გარემოში. ასეთ შემთხვევაში, მოზარდის ფსიქოლოგიური მდგომარეობა წნეხის ქვეშ არის, რადგან სწავლების დაწყებით საფეხურზე მას სჭირდება, როგორც მასწავლებელთან ისე თანაკლასელებთან უშუალო კომუნიკაცია და შეგუება. უფრო მოზრდილ ასაკში, როცა უკვე მოსწავლე ფლობს ტექნოლოგიას და დამოუკიდებლად იყენებს მას, ამ შემთხვევაში გაზრდილი ონლაინ აქტივობა საფრთხის ქვეშ აყენებს მოზარდს, მიუხედავად იმისა რომ ყველა რისკი ვერ მოიაზრება ცუდი შედეგის მომტანად. მან შეიძლება სხვადასხვა სახის პრობლემები გამოიწვიოს და აუცილებელია მშობლების მაქსიმალური ჩართულობა, რათა დაიცვან თავიანთი შვილები და იზრუნონ იმაზე, რომ ინტერნით სარგებლობა მათთვის წარმოადგენდეს უსაფრთხო გარემოს სადაც შეძლებენ მიიღონ განათლება. კომპიუტერულ ტექნიკასთან მუდმივი ყოფნა, მიჯაჭვულობა აღნიშნული ფორმატით სწავლების ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან პრობლემად შეიძლება ჩაითვალოს. თან ამას ერთვის მოზარდებში გაურკვეველობა რადგან, თუ ამ დრომდე მშობლები ნებას რთავდნენ განსაზღვრული საათით გაეტარებინათ დრო კომპიუტერთან, ამის ასახნელად კი განმარტავდნენ, რომ იცავდნენ შვილს ტექნიკის უარყოფითი გავლენისგან. ახლა თავად სთხოვენ მათ დაესწრონ ონლაინ გაკვეთილებს და ასევე, კომპიუტერის დახმარებით მოამზადონ დავალებები. გარკვეული პერიოდის შემდეგ, ტექნიკის ხანგრძლივი დროით გამოყენება აუცილებლად აისახება მოზარდების ფიზიკურ, ემოციურ, თუ ფსიქოლოგიურ მდგომარეობაზე.

აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ საინფორმაციო გარემოს სწრაფი განვითარება უპირველეს ყოვლისა მოზარდებმა აითვისეს, რადგან ვირტუალური კომუნიკაცია და გენდერული თვითპრეზენტაცია ემთხვევა ამ ასაკის მთავარ სოციალურ ამოცანებს: თანამედროვე ახალგაზრდობის ღირებულებების გაზიარება და საკუთარი თავის მოთხოვნილება. ბუნებრივია, დისტანციური სწავლების ფორმატი სრულად ვერ ჩაანაცვლებს სწავლა-სწავლების სასკოლო ფორმატს, მოსწავლეებს შორის კომუნიკაციას, საგაკვეთილო პროცესს, მასწავლებელსა და მოსწავლეებს შორის ინტერაქციას, თუმცა დისტანციურ სწავლა-სწავლებაზე გადასვლა ძირითადად მალე გახორციელდა. საჯარო სკოლებთან შედარებით, კერძო სკოლების დიდმა ნაწილმა უფრო სწრაფად მოახერხა ორგანიზება, რადგან მათ მეტი რესურსი და ანგარიშვალდებულება გააჩნდათ მშობლების წინაშე. მასწავლებელთა ნაწილმა დისტანციური გაკვეთილების ჩატარების გარდა დაიწყო კოლეგების აქტიური დახმარება. დამოუკიდებელი ინიციატივებით ჩაიწერა არაერთი ვიდეო-ინსტრუქცია ამა თუ იმ ელექტრონული პლატფორმის გამოყენების შესახებ. მიუხედავად იმისა, რომ ონლაინ სწავლებაზე გადართვა ძალიან სწრაფად მოუწიათ მასწავლებლებს - მოსწავლეებს და შესაძლოა ბევრი მოსწავლისთვის ახალი იყო ამგვარი სწავლების ფორმატი.

დასკვნა

ამრიგად, შეგვიძლია დავძინოთ, როგორც კერძო, ასევე საჯარო სკოლაში, სასწავლო პროცესი წარმართა წარმატებით და მოსწავლეებმა გაიარეს პროგრამით გათვალისწინებული სასწავლო მასალა. კვლევამ გვიჩვენა, რომ ეკონომიურად და

სოციალურად მაღალი ფენის წარმომადგენლებით დაკომპლექტებულ სკოლებში, ნაკლებად დადგა დისტანციური სწავლა-სწავლების პროცესის ტექნიკური უზრუნველყოფა. ტექნიკური პრობლემები თვალსაჩინოდ გამოიკვეთა მაღალმთიან რეგიონებში და ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებისათვის; ძალიან ბევრ მოსწავლეს არ ჰქონდა წვდომა ინტერნეტთან სხვადასხვა მიზეზის გამო: ტექნიკური აღჭურვა, ინტერნეტის არქონა და ა.შ. ასევე ზოგიერთ მასწავლებელსაც ჰქონდა ტექნიკური პრობლემა და უფრო მეტიც, ვერ ერკვეოდა კომპიუტერულ პროგრამებში.

დისტანციურმა სწავლებამ გამოააშკარავა იმის აუცილებლობა, რომ მასწავლებლები უნდა იყვნენ მზად, რათა ასწავლონ მრავალფეროვან ფორმატში – პირისპირ თუ დისტანციურად. მეორე მხრივ, მასწავლებლებმა აღმოაჩინეს, რომ საინფორმაციო ტექნოლოგიების კარგად ფლობა სჭირდებათ. და ბოლოს: საგულისხმოა, რომ დისტანციური სწავლების თითქმის ერთ წლიანი ციკლის შემდგომაც კი დაბალია სასწავლო დანაკარგების მნიშვნელობის აღქმა, რეფლექსიური პრობლემის გადაჭრაზე ორიენტირებული მსჯელობა, რაც დამაბრკოლებელი ფაქტორია მაკომპენსირებელი ღონისძიებების დაგეგმვისთვის.

ლიტერატურა:

ბაქრაძე ლ., 2020. ახალი საგანმანათლებლო რეალობა. ტერმინები, გამოწვევები, რეკომენდაციები. თბილისი

კუპატაძე ე., 2009. ელექტრონული სწავლება, თბილისი, გამომცემლობა „უნივერსალი“

ჯანაშია ს., 2021. დისტანციური განათლების არსი და თეორიული საფუძვლები (დისტანციური სწავლების მართვა (პრაქტიკული სახელმძღვანელო სკოლის ადმინისტრატორთათვის) - ავტ.საქართველოს სკოლის ადმინისტრატორთა ასოციაცია“

arsen A., Holmberg C., Neghina C., 2016. Owusu-Boampong A., Closing the Gap Opportunities for distance education to benefit adult learners in higher education Opportunities for distance education to benefit adult learners in higher education. UNESCO Institute for Lifelong Learning.

eng K., Sol K., 2020. Cambodian Education Forum, -Online learning during COVID-19: Key challenges and suggestions to enhance effectiveness

Литература: Л., 1926/27. Новое видение и мнение в психоанализе

ნორმატიული აქტები:

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების მინისტრის 2013 წლის 22 აგვისტოს №114/ნ ბრძანებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე, საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის მინისტრის ბრძანება №94/ნ, 2020

Modern teaching methods; Language teaching methodology and information technologies in research and teaching

Socio-cultural aspects of the introduction of distance learning

Jokhadze Khatuna
Bugeuli Public School

Abstract

In the spring of 2020, school closures as a result of the global COVID-19 pandemic left a billion students out of school. Teachers were transferred to the emergency of distance learning. Countries and families found themselves in a severe economic crisis, which further deepened inequality in access to education. In order to overcome the mentioned challenges, the governments have started to evaluate the educational losses for the implementation of remedial initiatives, which is considered by a number of researchers and organizations as an alternative way to reduce the effect of closing schools. However, monitoring and research of the expected learning losses for the new school year was not carried out, therefore, after the first wave of school closures, the system began to work without a remediation strategy. Emergency distance learning (ERT), which is a temporary transition of teaching to an alternative delivery mode. In the background of the crisis, teachers tried to cope with the situation., which they never expected, everything was done according to the instructions of the administration. The situation led to a decrease in professionalism and efficiency. The Ministry of Education and Science was able to restore the learning process in a distance format in the shortest time, however, the efforts made by the state to ensure universal and inclusive participation of students turned out to be ineffective for the most vulnerable and high-risk group of students, especially in the context of reducing digital inequality.

The purpose of our research is to consider, based on empirical materials, what experiences did secondary school teachers encounter during the ERT's COVID-19 pandemic?

Key words: distance learning, global pandemic, secondary school, teachers, students, self-efficacy.